

DEN MILITÄRA UTBILDNINGEN

Av kapten HANS NAUCKHOFF

FRÅN oppositionshåll har, bl. a. i samband med riksdagsdebatten om fjärde huvudtiteln i årets statsverksproposition, med stor skärpa påtalats, att statsrådet och chefen för försvarsdepartementet skulle sakna en stor del av svenska folkets förtroende, bl. a. på grund av sin med stor envishet vidhållna uppfattning i frågorna om utbildningstidens längd, utbildningen av de värnpliktiga gruppcheferna, anslagen och bemyndigandena för anskaffning av krigsmateriel m. m.

Tal om bristande förtroende för den sittande regeringen eller någon av dess ledamöter från oppositionshåll är naturligt och skulle kanske kunna tas med lugn och ro.

En fråga av kanske större och i varje fall mer reell betydelse är emellertid, om statsrådet och chefen för försvarsdepartementet äger det förtroende från den underställda personalens sida, som är förutsättningen för ett tillitsfullt samarbete, d. v. s. framförallt förtroende från den fast anställda befälspersonalens sida. Här avses då icke den kritiklösa form av förtroende till att de höga partiledarna skola veta att ställa allt till det bästa, som på mångfaldiga sätt tar sig uttryck inom det socialdemokratiska partiet. Här avses förtroendet till att försvarets höge målsman, utan hänsyn till vad som är partipolitiskt opportunt, på rent sakliga och för den sakkunnige oantastliga grunder vidtager de åtgärder, som äro ägnade att till det yttersta ta ut landets försvarskraft. Det är stora tvivel underkastat — för att använda ett mildt uttryck — om detta för hållfastheten inom försvarsmakten livsviktiga förtroende föreligger. För att kunna närmare överväga denna väsentliga fråga torde ett klart och entydigt svar från statsrådets sida på vissa frågor vara nödvändigt för dem inom krigsmakten, som i hans yttranden och åtgärder hittills i många fall icke kunnat skönja sakliga motiv eller klara besked.

Den fråga, där åsikterna mellan politikerna å ena sidan och de ansvariga militära sakkunniga å andra sidan ha gått mest isär, rör *utbildningstidens längd*.

En av krigskonstens fundamentala grundlagar lyder, att framgången i krig följer den som är den överlägsne. Överlägsenheten kan bl. a. gälla antalet soldater, utrustning, stridsmoral och disciplin, ledningens förmåga och utbildningens kvalitet. Framgången kräver ej överlägsenhet på alla punkter. Även om man är underlägsen i många stycken, kan desto större överlägsenhet i någon annan punkt vara avgörande.

Envar vet, att i det krig, som kanske snart står för dörren, någon svensk överlägsenhet i antal och utrustning icke kan skymta. Efter de dokumenterat nedbrytande åtgärder, som av statsrådet genomförts i fråga om möjligheterna att vidmakthålla en fast, ovillkorlig och diskussionsfri disciplin, torde våra möjligheter till nämnvärd överlägsenhet på denna punkt vara små. Beträffande ledningens kvalitet tillkommer det icke befälspersonalen att döma. Viss anledning till förtröstan kan dock finnas. Det vore dock överdrivet att förmoda, att så väsentlig överlägsenhet på denna punkt förefinnes, att denna ensam skulle uppväga underlägsenhet i alla andra avseenden. Återstår då utbildningen.

All militär utbildning tar — det må vara klart utsagt eller ej — sikte på en sak: den skall på bästa sätt förbereda soldaten, förbandet för *den första gången*, det första verkliga bombanfallet, den första stormningen, den första närstriden, den första reträtten, det första bakslaget. Utbildningen skall ge soldaten och förbandet alla rimliga chanser till framgång. Man får icke schackra på den punkten och säga: Vi har inte råd att ge er mer än 75 % eller 50 % eller 25 % chanser att överleva!

Den första gången är avgörande för hur soldaten, truppen skall klara sig alla andra gånger. Går det bra — eller i varje fall skapligt bra — första gången, grundläggas självförtroende och tillförsikt, då litar soldaten på sig själv, sitt befäl, sitt förband och *sin utbildning*. Går det galeit sker motsatsen. Då säger sig soldaten: »Varför har jag inte fått lära mig det här? eller »Tänk att jag kunde glömma en så enkel sak!»

Den första gången är — eller kan vara — ett helvete. Marken skälver av bombernas krevader eller av tunga framvältrande stridsvagnskroppar, hela rymden är ett enda dånande, väsande, tjutande, visslande crescendo, mun och näsa och lungor fyllas av jord, damm, trotylrök och stank av krig, fingrarna gräver i jorden och hela kroppen är fylld av en enda tanke och en brinnande bön: »Jag vill inte dö!» Då finns inte plats för några andra tankar, då *kan* man inte tänka efter: »Hur har jag lärt mig göra nu? Hur

Den militära utbildningen

mycket skall jag hålla över målet, vilket avstånd är det, hur inverkar vinden, hur skall jag klara eldavrött, var det med höger hand jag skulle gripa om motståndarens högra handled, eller var det den vänstra o. s. v.?» Då måste allt handlande, alla rörelser ske automatiskt och instinktivt, genom att det är innött och drillat gång på gång, gång på gång, långt över gränsen till det som i fred verkar löjligt och barnsligt. Det räcker inte med en eller annan förevisning eller några ord i all hast i ett överlastat övningsprogram. Det skall ha blivit till en automatisk mekanism, som skall kunna ligga spänd under åratals civilt arbete för att sedan utlösas just när det behövs och utan någon medveten tankeverksamhet. Detta är militär utbildning.

Den fiende vi kan väntas möta i fält har en utbildningstid i fred av minst tre år. En stor del av förbanden kan dessutom väntas bestå av personal med flerårig krigserfarenhet. Hur pass överlägsna — väsentligt överlägsna för att ha utsikter till någon framgång — kunna våra soldater beräknas vara efter en första utbildning av 9 månader och därefter en eller annan månads repetitionsövning? Frågan torde vara lätt att besvara, även om man tror att de svenska soldaterna genom kärva levnadsförhållanden, vana vid ansvarskänsla och hård disciplin från sin civila verksamhet och högtstående fattningsgåvor kunna antas utgöra ett mer lättutbildat soldatmateriel än den eventuelle fiendens. Detta svar grundas dock kanske endast på lösa förmodanden och antaganden. Låt oss därför granska realiteterna.

Kriget blir i allt högre grad tekniskt. Soldaten blir mer och mer en maskinist, som under vidriga förhållanden och ofta under livsfara skall kunna bemästra och sköta ett antal olika krigsmaskiner. Den menige infanteristen exempelvis skall kunna sköta flera olika skjutvapen, handgranater, minor och sprängmedel, cykel eller andra transportmedel o. s. v. Han skall dessutom vara en pålitlig, snabb och överlägsen slagskämpe med bajonett, kniv, yxa eller annat tillhygge i närstrid. Han skall kunna sköta sin kropp under förhållanden, som sakna motsvarighet i det dagliga fredliga livet. Han skall kunna förbinda sår och hjälpa skadade kamrater. Han skall med hjälp av karta och kompass kunna finna väg genom skog i obekant terräng. Och han skall kunna uppträda som samtrimmad spelare i ett lag, sin grupp, sin pluton, sitt kompani o. s. v. i ett spel om liv och död. Skall han kunna lära sig detta allt och mera på 9 månader, varav en högst betydande del måste ägnas åt vaktjänst, handräckning, ledighet, förberedelser för övningar m. m.,

lära sig det till den grad, att han när det gäller *första gången* handlar rätt utan hämmande och fördröjande eftertanke?

En kulsprutepestol är en maskin, som för att kunna användas perfekt fordrar ungefär samma utbildning som exempelvis en bormaskin. Hur lång tid fordras, innan en vanlig arbetare — samma som i krig kanske skall sköta kulsprutepestolen — kan perfekt sköta sin maskin, bli en rutinerad och tillförlitlig borrhare, svarvare, gjutare o. s. v. En månad eller två? Säg en månad! Tag sedan ut maskinen ur fabriken, låt honom sköta den i regn och dimma, i snö eller gassande solsken, i skogen, nedgrävd i en skyttegrav, under förflyttning nära fienden, då tveksamhet under en bråkdel av en sekund kan betyda döden, i kulregn och bland bombsplitter, i dödsångest. Tar det längre eller kortare tid? Och så en sak till: Borrharen eller svarvaren eller gjutaren spelar med veckolönen, ackordet som insats. Soldaten har livet, sitt och kamraternas, som insats.

Men detta gällde bara en av soldaternas många maskiner. Sedan kommer automatgeväret, handgranaten, sprängmedlen, minorna, verktygen, transportmedlen, den egna kroppen o. s. v. Och allt skall behärskas under alla förhållanden, utan tvekan och riktigt. Fel eller dröjsmål kan betyda döden. Det fordras månad efter månad av intensiv utbildning i varje detalj.

Samma sak gäller pansarsoldaten, ingenjørsoldaten, artilleristen o. s. v. Var och en skall kunna perfekt behärska ett flertal mer eller mindre invecklade maskiner, varav många äro livsfarliga ej blott för fienden utan för soldaten själv.

Men amerikanerna kan ju utbilda fältdugliga soldater på mindre än 9 månader, det har talats om 6 och till och med 4 1/2!

Låt oss jämföra amerikanska och svenska förhållanden!

Den amerikanska strategin och taktiken räknar främst med anfall. Svensk strategi och taktik räknar med försvar, givetvis inklusive dess offensiva element. Den amerikanske soldaten går till strid stödd av överlägset flyg, starkt artilleri, starkt pansar, överflödande underhåll av alla slag — och kyckling och glass till middag. Hur den svenska soldaten har det i dessa avseenden, behöver inte närmare omtalas. I varje fall inget tal om överflöd i den vägen! Den amerikanske soldaten behöver bara lära sig uppträda i ett visst antal standardlägen. Överlägset flyg, artilleri och pansar ser till att han får detta standardläge serverat. Den svenske soldaten kan inte räkna på något standardläge. Det ser fienden nog till. Den amerikanske soldaten behöver inte allroundutbildning på

samma sätt som den svenske. Amerikanerna ha specialister och maskiner i överflöd, som ordna så att soldaten i regel blott behöver tänka på att strida på bästa sätt med sitt vapen mot sin »mänskliga» motståndare. Fåtaliga specialförband med svag utrustning gör, att den svenske soldaten ofta inte blott måste strida mot sin »mänskliga» motståndare. Han skall kunna bygga väg för sina kärror och kanske också bilar, han skall behärska en massa andra hjälpmedel utom själva vapnet. Den amerikanske soldaten lär sig strida i ett antal standardlägen med överväldigande understöd av flyg, artilleri o. s. v., i »kontinental normalterräng». Den svenske soldaten skall lära sig strida — med bristfälligt understöd — i all slags terräng från slättland till skogsbygd och bland fjällen vintertid med tillvaratagande av de svårbemästrade fördelar den svenska terrängen kan bjuda, *om han och hans förband äro väl utbildade*. För utbildningen disponeras i USA överväldigande personella och materiella resurser. I stora läger med specialutrustning för varje utbildningsgren kan utbildningen ske på löpande band. Hela slagfält med maskinella målanordningar, högtalare, åskådarläktare och andra specialarrangemang byggas upp och där körs med omgång efter omgång samma standardövning. Hos oss saknas både instruktörer och utrustning — och pengar — för sådan utbildningsmetodik. Befälet måste behärska och utbilda i de flesta förekommande övningsgrenar. Bristen på anslag för speciell utbildningsmateriel av större omfattning gör, att mycken tid går åt för att ordna för vissa övningar.

Det ovan sagda gäller nu främst de meniga soldaterna, männen i gruppen. Än allvarligare te sig bristerna, när det gäller utbildningen av *gruppcheferna*.

Gruppchefens är kanske den i sitt slag svåraste av alla chefsbefattningar i krig. Gruppchefen skall — ofta utan att ha kunnat bli orienterad om spelplanen i stort — omsätta sina högre chefers order i gärning. Samtidigt som han är en man som alla andra i ledet, som skall slåss med samma vapen och med samma risker som de andra soldaterna, skall han i stridens dån eller i nattens mörker och tystnad leda sina män med korta order eller ofta bara tecken. När plutonchefen har minuter att planlägga och tänka över sitt handlande, kompanichefen och bataljonchefen tiotals minuter, regementschefen och brigadchefen kanske timmar av planläggning med stöd av staber av specialister, skall gruppchefen ensam på någon minut, ja kanske några sekunder tänka över och ge sina order, som direkt och påtagligt gälla livet. För honom ges oftast

inte tid att sätta in reserver eller gruppera om eller parera med taktiska eller strategiska finurligheter. Snabbhet, omdöme, list och auktoritet måste vara hans kvalifikationer. Handlar han rätt, kan det gå bra, handlar han fel — eller för sent — kommer krigets kategoriska kritik i form av skadade eller döda bland hans män. Gruppchefens ansvar är tungt. Det delas inte av en stab, där man kan skylla på räknepel, tekniska missöden, skadade förbindelser eller underhållssvårigheter. Och samtidigt skall han vara sina mäns förebild. Han skall behärska inte bara sina egna vapen och övriga hjälpmedel. Han skall kunna sköta all materiel, som förekommer inom gruppen. Han skall dessutom känna till övriga vapen inom plutonen och kompaniet, veta deras möjlighet och begränsningar, kunna gripa in när en kulspruta eller ett raketgevär tystnat, därför att skytten stupat.

Är det överhuvudtaget ens vettigt att tro, att en värnpliktig skall kunna utbildas för denna krävande uppgift på 9 månader, en tid som är otillräcklig för att ens utbilda en menig soldat inom gruppen?

Att sända unga svenska män i fält under ledning av värnpliktiga gruppchefer med otillräcklig utbildning även i elementära ting är varken bättre eller sämre än överlagt mord, massmord. Det blir inte snyggare, därför att motivet är sparsamhet eller välmenande okunnighet eller politisk kohandel.

För närvarande är läget följande. De sakkunniga och ansvariga militära myndigheterna ha utrett, att för fullständig utbildning av en fältduglig svensk soldat *för krig under svenska förhållanden* kräves minst 12—14 månaders första tjänstgöring¹. Målet har därvid icke blott varit ett antal individer, som kan uppträda som soldater, utan *soldater i fältförband*. Då endast 9 månaders utbildning kunde bestås, nedskars utbildningsmålet högst väsentligt, varvid såväl en del av de personliga färdigheterna som — och detta är det allvarligaste — utbildningen i större förband måste bortskäras. Erfarenheten har visat, att 9 månaders första utbildning är otillräcklig ens för nående av de sålunda nedskurna utbildningsmålen. Det är klart, att utbildningsmålen ytterligare kunna sänkas och att den politiska ledningen därefter skall kunna säga, att 9

¹ Det bör också påpekas, att denna utbildningstid i regel bygger på enstaka övningar i många viktiga detaljer. Om man skulle räkna med så många övningar i varje viktig detalj, att denna behärskas automatiskt och utan någon medveten tanke och »sitter i» under årtal, förlänges den erforderliga utbildningstiden högst väsentligt.

månaders utbildning är tillräcklig. Men det förtiges noggsamt, att *utbildningsmålet icke svarar mot de krav, som kriget kommer att ställa* fullständigt oberoende av utbildningstidens längd. Fienden bekämpar oss inte mindre hänsynslöst, om vår utbildning icke medger deltagande i invecklade spelkombinationer. I stället drar han fördel därav och utnyttjar vår svaghet.

För den svenska krigsmaktens personal och för dess förtroende till den högsta politiska ledningen är det av avgörande betydelse att få veta, på vilka sakliga och dokumenterade grunder herr Vougt stöder sin uppfattning, att 9 månaders första utbildningstid är tillräcklig för utbildande av fältdugliga soldater och förband *under svenska förhållanden*.

Utbildningstidens längd — eller kanske rättare sagt — utbildningens grundlighet är en fråga av vida större vikt än exempelvis frågan om en eller annan ny nattjaksflottilj eller nya ubåtsjaksfartyg. De senare äro »avvägningsfrågor». Utbildningen är en fråga om liv eller död för svenska soldater. Där borde bara få finnas en frågeställning. Utbildningen skall vara sådan, att åt våra soldater ges alla rimliga chanser att överleva vid en kamp om landets frihet mot en materiellt och kvantitativt överlägsen, välutbildad och krigsvan motståndare, som dessutom icke hämmas av konventioner av för västerländsk civilisation naturlig art.